

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНЬСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 70

ГРУДЕНЬ • DEZEMBER 2018 • Nr. 24 (3004)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

У 1943 році Сталін вирішив відновити РПЦ. Вирішив, що це буде корисно під час війни. Пізно вночі 4 вересня до Кремля привезли залишки церковної верхівки. Єпископи боязко заговорили про скликання собору задля виборів нового патріарха. Сталін погодився. Собор відбувся уже через три дні. Патріархом обрано Сергія. Він одразу починає співати осанну радянській владі і Сталіну. У 1944 році Червона Армія займає Західну Україну. Одне із спільних завдань РПЦ та радянської влади – знищити Українську Греко-Католицьку Церкву

Церква Сталіна. Стор. 4

У XVIII ст. Москва видала ряд актів заборони українського слова, літератури, театру, а також вертепу. І все ж вертеп утримався та набув розповсюдження до середини XIX ст., починаючи від доби занепаду Києво-Могилянської академії, коли число вертепників поповнювалось її вихованцями, що йшли в народ популяризувати українські вистави в формі лялькового театру. Ця форма була найзручнішою для поширення правди про історичні події в період переслідування. На с-ні вертепні ляльки з експозиції Державного музею театрального мистецтва України. В центрі – порцеляновий оригінал XVIII ст. (з Вікіпедії)

Стор. 6

С-на: Ганна Грабарська

Як ставиться Українська Греко-Католицька Церква до перспективи появи єдиної помісної православної Церкви в Україні? Чи побоюється конкуренції і можливості втратити відчуття «носія українськості»? Як ставиться до закидів з Москви, що за об'єднанням православних стоять греко-католики, і що «все це є католицький проект»? Про все це у розмові з єпископом УГКЦ, головою Єпархії св. Володимира Великого в Парижі, президентом Українського католицького університету владикою Борисом Гудзяком

Стор. 7

XI

НЕДІЛЯ ПРАОТЦІВ

Ходіть, усе готове (Лк. 14,16–24.)

Триває приготування до величного і радісного свята – Різдва Христового, до відновлення нашої спільноти з Богом, зв'язку синівської любові з Отцем через Божого Сина. Весільна гостина, про яку розповідає Євангеліє, це образ відновлення цього родинного стосунку людини з Богом. На весіллі господар і гості радіють разом. Подібно людина може знайти радість і щастя у житті, даруючи Богові відкрите серце, і приймаючи ту любов, яку Він щедро дарує.

Апостол цієї неділі говорить про важливу умову доброго приготування до Різдва Христового: духовне очищення, оновлення духа у Христі. Це вказує на основну мету приходу Христа у світ – відновлення нашої гідності дітей Божих, як основної риси нашого відновлення, нашої спільноти з Богом. У Різдві Ісуса Бог є близько нас і хоче щоб ми були близько Нього. А це означає, що ми є важливі для Нього, бо Він послав свого Сина на землю для нашого спасіння.

У цю неділю ми згадуємо усіх Праотців, тих праведників Старого Завіту, як Авраам, Ной, Ісаак, Яків, Давид, Соломон, Ісая та інші, які своїм життям будували Царство Боже на землі, приготувляли людство на прихід Спасителя. Вони для нас є прикладом, взірцем, як потрібно жити на землі, будувати щастя з Богом. Дивлячись на них, беручи з них приклад, ми у теперішньому житті будемо знати, як потрібно жити на землі, щоб бути в духовній єдності з Богом. Вони вміли любити Бога, вміли розпізнавати і сповняти Божу волю, вміли бути терпеливими, добрими, смиренними, люблячими та всеперемагаючими. І це служіння Богові приносило їм правдиве щастя. Святі Праотці є для нас прикладом як здобути правдиве щастя та радість на землі.

Не дивлячись на те, що сучасна людина наділена набагато більшими матеріальними вигодами і здобутками техніки, та правдивого щастя, що приходить

Ангел затримує руку Авраама, що приготувався принести Ісаака у жертву. Картина Рембрандта ван Рейна

від Божої Благодаті, їй найбільше бракує. Люди часто скаржаться, що у світі бракує доброти, милосердя і любові. А бракує тому, що людина не шукає щастя з Богом і в Бозі. Господь дав людині все, що необхідне, щоб вона була щасливою, як пише апостол Павло: «Не надіялися на нетривке багатство, але на Бога, який щедро дає нам усього для вжитку» (1 Тм. 6, 17). Але що стається?! Людина має свою думку на життя, тобто вона хоче мати такі радощі, які вона собі уявляє, а не такі, які їй Господь подарував – ті радощі, якими ми, на жаль, більше не втішаємося. Тому важливим плодом духовного оновлення, очищення є глибше пізнання себе, Божого образу і любові у собі.

Щастя, радість тільки у земних речах, власних бажаннях не дає людині зрозуміти саму себе, пізнати те добро, яке Бог вклав в нас. Але коли б ми намагалися пізнати самих себе, Царство Небесне, що всередині нас, то прийшли б до того, до чого прийшли Святі Праотці – до служіння своєму Творцеві. Ісус навчав про це так: «Царство Боже прийде непомітно; ані не скажуть: Ось воно тут! – або: Он там! – бо Царство Боже є між вами!» (Лк. 17, 21), тобто там, де людина віднаходить Божу любов.

Існує давньоіндійська притча про наставництво. Один лев був вихований серед овець і мав усі звички овець: їв траву, ходив зі стадом.

Продовження на 2 стор. ▼

НЕДІЛЯ ПРАОТЦІВ

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Один старий лев вирішив напасти на це стадо, щоб поживитися. З подивом він побачив серед овець молодого лева, який почав просити його про помилування, дозволити йому повернутися назад у стадо. Тоді старий лев став йому пояснювати, що він не вівця, а могутній лев і йому нічого просити помилування у інших. Він завів його до озера і показав йому віддзеркалення. Тоді молодий лев уперше

зрозумів, що він не вівця, а лев. З його грудей полинув могутній рик. Він ніколи раніше не ричав, бо завжди вважав себе вівцею. Молодий лев почав дякувати старому леву, що той допоміг йому стати наново левом. «Ні, я не допоміг тобі стати левом. А тільки допоміг тобі пригадати, хто ти такий, допоміг зрозуміти самого себе» – відповів старий лев.

Люди, які віддали себе на служіння Богові, для яких

виконання Божої волі, а не своєї, є головною ціллю життя, дивляться на цей Божий світ зовсім іншими очима. Сонячне проміння, спів пташок, зелень навколо, навіть ті невеликі здобутки, що вони мають, приносять їм радість, бо все це Дар Божий. Уміння бачити Бога, втішатися Його дарами – ось те, що принесе людині правдиву радість. Біда у тому, що людина намагається бути чимось у світі,

не заглядаючи у свою душу, не шукаючи у самій собі відповіді: «Як я можу стати щасливою?». Стремління людини бути щасливою цінностями світу не дає їй можливості віднайти Царство Боже. Людина з пожадливістю черпає інформацію зі світу для того, щоб бути щасливою, але нею не стає, бо забуває, що для правдивого щастя найперше потрібно пізнати Бога і пізнати самого себе.

Святі Праотці залишили духовне насліддя, духовний досвід, який допоможе нам відмежуватися від думок світу і побачити те, що потрібно для здобуття правдивого щастя – відкритість на Бога. Берімо приклад зі святих Праотців, молимося до них і вони навчать нас знаходити правдиве Боже щастя і радість у житті. Амінь.

о. Михайло Чижович, редemptорист

З Катехизму УГКЦ

ЄДНІСТЬ СТАРОГО ТА НОВОГО ЗАВІТУ

Церква від найдавніших часів завжди оберігала богомудре багатство Старого Завіту, уважаючи його своєю спадщиною. «Єдність обох Заповітів впливає з єдності Божого задуму та Його Об'явлення. Старий Завіт підготовляє Новий, тимчасом як Новий сповнює Старий; вони взаємно висвітлюють один одного; обидва – правдиве Боже Слово». Бог спершу вибрав Ізраїль, щоб він прийняв і ніс істину Об'явлення, а в Новому Завіті цю істину приймає Церква, яка й називається новим Ізраїлем.

Бог, Який надихнув обидва Завіти і є їхнім Автором, так мудро уклав, щоб Новий Завіт був прихований у Старому, а Старий – у Новому розкривався. Бо, хоча Христос установив Новий Завіт у Своїй крові, то, все ж, книги Старого Завіту, всеціло при-

йняті до євангельської проповіді, в Новому Завіті набувають свого повного значення і виявляють його, а також проливають світло на Новий Завіт і пояснюють його.

Церква у світлі апостольського Передання через типологію висвітлює єдність спасенного Божого задуму (грецькою – ікономія) в обох Завітах. Типологія – це спосіб читання Святого Письма, який дозволяє відкрити в Божих діях старозавітних часів прообрази того, що Бог здійснив, коли настала повнота часів, в Особі воплощеного Сина. Святі Отці в особах і подіях Старого Завіту бачили «прообрази» й «ікони» подій із життя Христа і Його Церкви. Отже, християни читають Старий Завіт і у світлі Пасхального Таїнства, відкривають його глибший смисл. (43, 44, 45)

КНИГА ПРОРОКА ОСІЇ

«В Юдеї мені показували чимало легендарних місць: ось печера, де переховувався пророк Єремія, ось руїни будинку, в якому жив пророк Осія... І я дивився на купу необтесаних сірих каменів: розвалений кістяк первісної хатини, пророслої величезним кактусом, під яким подекуди стирчали краї розбитих черепків... Невже й справді тисячоліття тому жили вони тут, Осія і Гомер? Я довго стояв у заціпенінні, думаючи про нього і про неї, дивлячись на потворно завалене каміння, на товсті, вусатоключі лопаті кактуса, що цвів своєю отруйною жовтою квіткою...

Книга Осії – одна з найбільш незрозумілих, а тому забутих пророчих книг. Але історія його особистого життя, якби вона була написана, можливо, нічим би не поступилася незрівнянній Книзі Рут. Бо, за переказами, пророка Осію зробило пророком сімейне горе: Гомер була зовсім дівчинкою, а Осія був уже немолодим. Він був поміркований, задумливий, сумний, а вона, незважаючи на своє дитинство, була безмірно розпусницею» (І. О. Бунін, «Пророк Осія»).

Багато років читаючи Біблію, я помітив, що схильний ніби уникати пророчих книг. З часом довідався, що таке ставлення притаманне не лише мені. Сторінки наших Біблій часто бувають потертими в одних її частинах і виглядають як нові в інших. Коли я замислився над причинами такого ставлення, то зрозумів, що пророки завжди не викликають читацького інтересу, тому що їх важко зрозуміти. Книги пророків наповнені викриттям зла, у них багато повторень і сильних емоцій, причину яких важко вловити при першому знайомстві з книгою. Але спробуємо подолати це упередження.

Книга пророка Осії – одна з дванадцяти книг т. зв. малих пророків. Оригінальність методу, який обрав Бог для того, щоб говорити до Свого народу, просто вражає, виникає відчуття, що вся книга написана на підвищених тонах, що пророк кричить.

Дуччо ді Буонінсенья, «Пророк Осія» (бл. 1311 р.)

Який зміст переходів від сильного обурення до майже з ніжністю висловлених обіцянок, які щедро висипають на тих, кому щойно докоряли? Чи можна віднайти певний ключ до розуміння книги в цілому?

Книга Осії залишалась для мене книгою за сімома замками, аж поки я не збагнув, що став свідком певної сімейної драми. Читаючи Осію, ми бачимо, як Божа любов перемагає основну перешкоду для стосунків між Ним і Його народом: зраду, невірність останнього. Ніхто особливо не здивується, якщо знатиме, що за криком, сильними почуттями під час сімейної драми стоять ревності. Швидше, нас здивує, якщо зрада сприйматиметься спокійно й обговорюватиметься без емоцій. У людських стосунках це сигналізуватиме про те, що кохання померло. А що відбувається, коли Богові невірний Його власний народ?

ОСОБИСТІТЬ ПРОРОКА І ЙОГО ЧАС

Пророк Осія (євр. Гоше – порятунок) жив і пророкував у Ізраїльському царстві з 750 по 725 рр. до Р. Х. Біографічних відомостей про Осію майже не збереглося. Він був одружений на жінці Гомер. Вона названа «блудливою», очевидно мається на увазі невірність своєму чоловікові. Пророк не віддав її до суду за законами того часу, але чекав на каяття грішниці. Ця життєва драма Осії «підказала» йому сюжет притчі, у якій Ізраїль представлений в образі невірної дружини.

Час пророчого служіння Осії був дуже бурхливим у політичному й релігійно-моральному житті. У країні панував уведений Єровоамом I культ тільця з центрами поклоніння у Бет-Елі та Дані. Представляючи Єгову в образі тільця, ізраїльтяни все більше й більше прирівнювали Бога до поганських богів. Служіння тільцям, таким чином, стало перехідним ступенем від богоодкровенної релігії до бруталного поганства.

Продовження на 3 стор. ▼

КНИГА ПРОРОКА ОСІЇ

▼ Продовження. Початок на 2 стор.

Відступлення від Господа відбивалося й на моральному стані ізраїльтян. Зник страх перед святістю Бога і Його Законом. Як відомо, «через розрив беззаконства любов багатьох охолоне» (Мт. 24:12). Поміж людей не було ні істини, ні милосердя; порушення клятв, убивства, обман, злодійство, перелюб, згідно з описом пророка, проникли в усі верстви ізраїльського суспільства.

ЗМІСТ КНИГИ

Книга пророка Осії складається з 14 розділів і за змістом може бути розділена на дві частини: символічну (1–3 розділи) і пророчу (4–14 розділи). Усю книгу об'єднує одна ідея: кохання та шлюб як символи стосунків між Богом і обраним народом.

Перша частина містить опис епізодів з особистого життя пророка в перший період його служіння при Єровоамі II, що мали символічне значення. За велінням Божим Осія взяв собі за дружину розпусницю (Гомер, дочку Дівлаїма), і вона народила йому двох синів і дочку, яким пророк дав символічні імена: Ізреел («Бог розпорошив»), Ло-Рухама («непомилувана»), Ло-Аммі («не Мій народ»). Ці символічні імена вказують на зраду Ізраїля свого Бога й на покарання, яке настане в майбутньому, – відкинення і полон. Але потім Господь помилує напоумлений лихом народ, і він знову стане народом Божим. За те, що Ізраїль зрадив Бога, як дружина свого чоловіка, і духовно вчинив перелюб з ідолами, він буде покараний. Але після його каяття Господь знову прийме його: «І заручуся з тобою навіки... І заручуся з тобою вірністю... І змилюся над Ло-Рухамою, і скажу до Ло-Аммі: "Ти народ Мій", а він скаже: "Мій Боже!"» (Ос. 2:21–25). Це пророцтво говорить про Новий Завіт у Крові Ісуса Христа.

У третьому розділі описується нова символічна дія. За велінням Божим Осія повернув у свій дім дружину, яка зрадила його з іншим чоловіком, дав за неї викуп і в покарання за невірність наказав їй тривалий час перебувати на самоті. Така ж доля спіткає і синів ізраїлевих за невірність Господу. Але потім вони будуть шукати Господа, Бога свого. Апостол Павло пише, що це навернення євреїв до Христа станеться, коли в Церкву ввійде повне число язичників (Рим. 11:25–27).

Друга частина книги містить три пророчі промови. Тут докладно описуються гріхи ізраїльтян, розповідається про покарання за них, містяться обітніці про порятунок. Говорячи про майбутні страждання, Осія пророкує, що в скорботі народ покається і скаже: «Ходіть, і вернімося до Господа, бо Він пошматував і нас вилікує, ударив і нас перев'яже!» (Ос. 6:1). У нинішньому своєму стані, говорить пророк, вони невинні: брехню, крадіжки та розбій чинять відкрито, все благо пожерло ідолопоклонство, «мов піч, яку пекар розпалює». Але незважаючи на людське зло, Господь вірний Своїм обітницям.

Останні три розділи – це підсумок усього, що було сказано в попередніх одинадцяти розділах.

Усі промови в книзі побудовано за одним планом: спочатку викриття, потім загроза покарання і, нарешті, обітниця порятунку.

МЕСІАНСЬКІ ПРОРОЦТВА ОСІЇ

Обітніці спасіння в Книзі пророка Осії мають месіанське значення й стосуються Ісуса Христа і Його Церкви. Вірші 1:10 і 2:23 містять у собі пророцтво про новий Ізраїль – віруючих в Ісуса Христа. Апостол Павло наводить ці вірші в Посланні до римлян, 9:25–26, де каже про покликання Церкви Христової не тільки з юдеїв, але й з поган.

У вірші 6:13 пророк зображує майбутнє спасіння як зцілення й воскресіння в третій день. «Оживить він нас до двох днів, а третього дня нас поставить, і будемо жити ми перед обличчям Його» (Ос. 6:2). В історичній перспективі слова «два дні, третій день» позначають кратність часу, після якого полоненим буде даровано визволення. У месіанському сенсі це пророцтво містить пророкування про загальне духовне воскресіння людей, звільнення їх від рабства гріха через Ісуса Христа й спадщину вічного життя після воскресіння з мертвих, яке стало можливим через воскресіння Ісуса Христа. Тому багато екзегетів вважають, що апостол Павло, сказавши, що Христос «третього дня... воскрес за Писанням» (1 Кор. 15:4), мав на увазі це пророцтво.

Слова «Як Ізраїль був хлопцем, Я його покохав, і з Єгипту покликав Я сина Свого» (Ос. 11:1) буквально пов'язані з визволенням євреїв з єгипетського полону. Євангеліст Матвій наводить це пророцтво, коли описує втечу святого сімейства до Єгипту й повернення Христа в Назарет (Мт. 2:15). На першу з цих подій (перебування і вихід євреїв з Єгипту) євангеліст дивиться як на прообраз другої. Як перебування Ізраїлю в Єгипті (в той час, коли народ був ще «немовлям») було потрібно для його спасіння від голоду й згубного впливу в Ханаані, так і перебування Христа в Єгипті було необхідним для збереження Його від меча Ірода. Підставою для такого розуміння є факт, неодноразово засвідчений у священних книгах, що старозавітний Ізраїль був прообразом Месії і в найважливіших подіях свого життя він відображав окремі події земного життя Христа.

«З рук шеолу Я викуплю їх, від смерті їх вибавлю. Де, смерте, жало твоє? Де, шеоле, твоя перемога?» (Ос. 13:14). Такими словами пророк описує визволення з полону як порятунок від смерті. Апостол Павло згадує цей уривок у своєму Першому посланні до коринтян, 15:55. Він розглядає сировавильонський полон як прообраз духовного полону, а визволення з нього й повернення в землю обітовану як прообраз звільнення людей від гріха й смерті через Ісуса Христа.

▼ Продовження на 4 стор.

ЕПИСКОПИ ЗАКЛИКАЮТЬ ДО ПОСИЛЕНОЇ МОЛИТВИ

«Напередодні Різдяного посту на нашу Вітчизну впало ще одне важке випробування – відкритий прояв агресії з боку РФ, яка стягнула до кордонів нашої держави велику військову силу, – на суші і на морі, – збройно атакувала наші кораблі, поранила та захопила в полон десятки українських військових моряків. [...]

І хоч держава здійснила великий і відчутний поступ у реформуванні Української армії, наші військові й надалі потребують і, на наше переконання, потребуватимуть завжди, найбільшого дару, який ми всі можемо їм дати, – нашої солідарної підтримки, молитви і посту. [...] Закликаємо всіх дітей нашої Церкви вірно дотримуватися, а якщо це занедбано – обов'язково відновити практику щоденної молитви та строгого посту за мир і визволення нашої Батьківщини від російської агресії, як ми це доручали в розпорядженні від 17 червня 2014 року Божого. Молитва, піст і діла милосердя – це наш "духовний блокпост", вірно стоячи на якому ми наближаємо час визволення і довгоочікуваного миру», – читаємо зокрема у Заклику Синоду Єпископів Києво-Галицького Верховного Архiepіскопства УГКЦ. (ІР УГКЦ)

ПРОЕКТ СТАТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Синод Вселенського патріархату схвалив проект статуту майбутньої української автокефальної Церкви, водночас, у супереч очікуванням, публічно не повідомив остаточної дати проведення об'єднавчого собору. «У контексті попереднього рішення Вселенського патріархату щодо надання автокефалії українській Церкві та підготовки до надання патріархального і синодального томосу Священний Синод схвалив проект конституційного статуту української Церкви», – йдеться в повідомленні, наданому медіям по завершенні синоду. Водночас, згідно з попередньою інформацією, об'єднавчий собор має відбутися у грудні. Директор Національного інституту стратегічних досліджень Ростислав Павленко, котрий їздив у Константинополь на час синоду, заявив з місця подій: текст Томосу про надання українській православній Церкві автокефалії вже готовий, а дата Об'єднавчого собору буде оголошена найближчим часом. (Збруч)

БУДЕ МУЗЕЙ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО

З метою вшанування величчя митрополита Андрія Шептицького, заради збереження культурної спадщини і розвитку музейної справи у Львові міська рада затвердила Програму підтримки комплексу заходів, спрямованих на створення Музею митр. Шептицького. «У лютому 2017 р. такий Музей було зареєстровано як юридичну особу. Засновники Музею – Курія Львівської архієпархії УГКЦ та о. д-р Севастіян (Степан Дмитрух) – директор Музею. Твори сакрального мистецтва о. Севастіяна збирав протягом трьох десятиліть за дорученням митр. Володимира Стернюка, передусім на території Львівської архієпархії, а також на території Франції, Німеччини, США, Канади та інших країн. Це найбільша збірка особистих речей Великого Митрополита. Церква і о. Севастіян також постійно розширюють іншу колекцію – «Студіон», яку ще у 1909 році започаткував митр. Андрей. Зараз це понад 6000 предметів, датованих від XIV ст. «Студіон» є однією з найбільших у світі та найцінніших збірок українського сакрального мистецтва. Музей зареєстровано на вул. М. Кривоноса 1. (Західне бюро «Живого ТБ»)

ЦЕРКОВНІ СПОРУДИ ДЛЯ СВІТСЬКИХ ЦІЛЕЙ

В Римі провели Міжнародну конференцію на тему «Чи Бог уже більше не перебуває тут?». Вона присвячена була питанню перетворення церковних споруд для виконання світських завдань. Учасники слухали доповіді і дискутували про те, як найкраще використовувати культові споруди, коли католицька спільнота не має можливості їх утримувати. Церкви іноді перетворюють на музеї, бібліотеки, харитативні заклади чи соціальні центри. Але бувають випадки, де храм продано на добру справу, але коли перепродано, його перетворюють на розважальний заклад: ресторан, дискотеку, місце для забав. Церква мусить стежити за тим, щоб не допустити до беззачення культових будівель. Слід творчо підходити до цього питання, щоб зберегти гідність Божого дому. (Прес-служба Лондонської єпархії Пресвятої родини)

НІМЕЧЧИНА ПОВЕРНУЛА УКРАЇНІ КАРТИНУ

Німеччина повернула Україні картину видатного живописця другої пол. XIX – поч. XX ст. Сергія Васильківського «Етюд з будинком». Картина, вивезена з Харківського художнього музею в роки II світової війни була виявлена наприкінці 2016 року. Сергій Васильківський – уродженець Харківської області, залишив

по собі майже 3 000 робіт, в останні дні життя підари тисячі з них передав Харківському художньому музею (більшість з них була втрачена в роки II світової війни). Сьогодні в музеях і приватних збірках нараховують близько 500 його творів. (Міністерство культури України)

КНИГА ПРОРОКА ОСІЇ

▼ Продовження. Початок на 2 стор.

АКТУАЛЬНІСТЬ КНИГИ
В НАШ ЧАС

Чи є ця древня пророка книга Біблії актуальною сьогодні? Незалежно від того, як саме ми сприймаємо біблійне вчення про форми пророцтва, напевно чи хтось наважиться стверджувати, що сучасному світові воно взагалі не потрібне. Незважаючи на існування віровчень, які утверджені релігійними

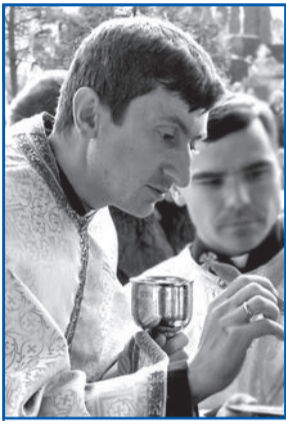
інститутами, люди завжди потребували безпосереднього Слова від Бога. Власне кажучи, священство й служіння пророків у Стародавньому Ізраїлі були покликані доповнювати одне одного. Тоді, коли перше було пов'язане з більш організованим і впорядкованим релігійним життям, друге зберігало певну автономність від цих інститутів і залежало від одного лише

Бога. На жаль, і сьогодні в поклонінні Богові часто ставлять на перший план речі несуттєві, намагаючись приховати брак любові й вірності Богові. Пророки пророків уривались в життя людей, які заспокоювали свою совість думкою про те, що вони віруючі і Бог на їхньому боці, що б вони не чинили. Звичайно цьому є аналогії і в сучасному світі, в якому душа, яка

любить Бога, вглядається в обличчя Церкви з осторогою: а раптом це не обличчя, а маска. Показовим є те, що пророків ніколи не любили ті, хто привласнив поклоніння Богові. Кому й сьогодні хочеться знати правду, яка псує картинку «істинного християнства»: православного, католицького чи протестантського? Але це тільки підкреслює незмінність пророчого

слова. Той, хто спилює гілку, на якій сидить, має право почути, що його чекає незабаром. У Книзі Об'явлення сказано, що свідчення про Ісуса – то є дух пророцтва (Об. 19:10). Про Нього – книга Осії, від Нього – Новий Завіт, у якому Бог вірний, незважаючи на нашу невірність (2 Тим. 2:13).

Юрій Ліщинський,
«Слово Вчителю»

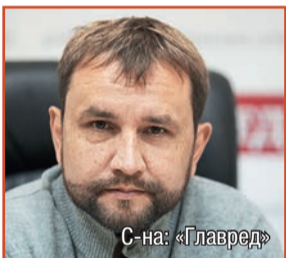
Сповідь ніколи не принижує людину

ЩО ТАКЕ ГРІХ?

Отець Іван Січкарик: Бог сотворив кожного з нас і дав безсмертну душу. Її людина не має права занедбати чи знищити, вона повинна її спасти – це наша найголовніша місія. А коли людина противиться Божому плану, звертає з дороги правди, не спасає свою душу, не виконує Божої волі – оце і є гріх. Воля Божа щодо нас – це є виконання Божих Заповідей через дотримання яких людина зростає у святості. Читаємо в Першому посланні до Солунян: «Це ж саме воля Божа – святість ваша» (пор. 1 Сол 4,3), а в Євангелії від Івана Христос каже: «Хто заповіді Мої має та їх зберігає, той любить Мене. А хто любить Мене, то полюбить його Мій Отець» (Івана 14, 21).

Це для нас є найкращий дороговказ, як досягнути Царство Небесне. Коли ми виконуємо Заповіді – ми зростаємо в святості, в Божій благодаті – йдемо дорогою спасіння і освячуємо себе. І навпаки, коли ми не виконуємо Заповіді всі, чи якусь одну, то ми тоді не сповняємо волі Божої, а це означає, що ми грішимо. В Біблії говориться, що ми віддаляємося від Бога, ми стаємо подібними до блудного сина, який, отримавши від батька таланти, пішов і почав все розтратити, а ми навпаки маємо не розтратити Божі дари, а їх збагачувати, примножувати і ними ділитися з ближніми.

Фрагмент інтерв'ю Оксани Небесної з отцем-доктором Іваном Січкариком. Подано за: «Файне місто Тернопіль»

Думи мої...

ЗЛОЧИННА ВЛАДА

Навіщо українцям злочинна влада? По-перше, це звично. Влада для нас завжди була чужою, ворожою. Тому протистояння і боротьба – звичні для нас моделі поведінки з нею. Тому українці прекрасні повстанці

і дисиденти, та не вміють користатися із своєї влади. Тому у нас немає своєї влади. Будь-яка, навіть нами обрана, навіть виборена нами ж, тільки ставши владою – стає ворожою і чужою.

По-друге, злочинна влада – це зручно. Вона прекрасне і універсальне виправдання. Її злочини такі масштабні, що чудово годяться, аби в їх тіні робити свої маленькі.

По-третє, це комфортно. Злочинна влада винна як у всіх негараздах в країні, так і навіть в особистих кожного з нас. Вона позбавляє нас необхідності шукати проблеми в нас самих.

Тому в українських реаліях влада, яка раніше чи пізніше стає злочинною – відповідає на цей запит суспільства.

Володимир В'ятрович, з Фейсбуку

ЯК СТАЛІН ПЕРЕТВОРИВ РПЦ НА АГЕНТУРУ НКВС

Рік 1925-й. За загадкових обставин помирає Патріарх Московський Тихон. Нового Патріарха не обирають. РПЦ перетворюється на відрізаних від світу митрополію. Через чотири роки, у 1929-му, СРСР оголосив війну будь-яким формам релігій. Масово знищуються церкви. Нарешті, під час великого терору 1937-го, радянська влада повністю обезголовлює РПЦ.

У 1943 році Сталін вирішив відновити РПЦ. Вирішив, що це буде корисно під час війни. Пізно вночі 4 вересня до Кремля привезли залишки церковної верхівки: містоблюстителя патріаршого престолу

Митрополит РПЦ Іоанн, екзарх України, у супроводі єпископів і священників з балкони архієпископського дому у Львові благословляє вірян, котрі вперше дізнаються про «самоліквідацію» УГКЦ. 10 березня 1946 року

Сергія, митрополита Ленінградського Алексія і митрополита Київського Миколая. Йосип Джугашвілі легко погодився на всі прохання духовенства, адже відтепер РПЦ ставала частиною державного механізму.

На нічній зустрічі з Джугашвілі єпископи боязко заговорили про скликання собору РПЦ задля виборів нового патріарха. Сталін погодився і запитав скільки їм потрібно на це часу. Місяць – відповіли священники. Це довго, відрубав Сталін. Треба організувати усе більшовицькими темпами, за кілька днів. Собор відбувся уже через три дні. Патріархом Московським обрано Сергія. Він одразу починає співати осанну радянській владі і Сталіну.

Продовження на 5 стор. ▼

ЯК СТАЛІН ПЕРЕТВОРИВ РПЦ НА АГЕНТУРУ НКВС

▼ Продовження. Початок на 4 стор.

У 1944 році Червона Армія займає території Західної України. Одне із спільних завдань РПЦ та радянської влади – знищити там Українську Греко-Католицьку Церкву.

Перед початком Другої світової НКВД пробує схилити до співпраці окремих представників греко-католицького клиру. Намагаючись завербувати впливових священників органи держбезпеки серед іншого вдавалися до шантажування їх родин. Так у 1940 році було арештовано сина авторитетного священника, відомого богослова, популярного проповідника та настоятеля Преображенської церкви у Львові, Гавриїла Костельника та сина отця Миколи Грицеляка. Обоє 17-річних юнаків розстріляли у червні 1941-го.

Олег Турій, віце-ректор Українського католицького університету: *Цей наступ був дуже брутальний, дуже цинічний і такий дуже агресивний. Було відразу конфісковано маєтності, закрито монастирі, ув'язнено кількох священників. Готувалося ув'язнення ієрархії, тільки не вистачило часу.*

Втім, атеїстична ідеологія не відкидала співпраці сталінського режиму з РПЦ,

більшість ієрархів якої були агентами НКВС. У жовтні 1940 року в Кременці, поблизу Почаївської Лаври, було проголошено православний єпископат. У Львові влада теж призначила православного єпископа, котрий, однак, не зміг приступити до своїх обов'язків через напад Німеччини на Радянський Союз.

Рік 1944-й. Радянські війська повертаються на західноукраїнські землі. Першого листопада того ж року помирає Андрей Шептицький. Митрополитий престол займає владика Йосиф Сліпий. 17 грудня 1944 року він висилає до Москви та Києва делегацію на чолі з архимандритом Климентієм Шептицьким, яка мала забезпечити УГКЦ можливість легального існування. Однак у березні 1945-го Сталін затвердив таємну інструкцію, перший розділ якої називався: «Заходи щодо відриву греко-католицької церкви в СРСР від Ватикану і подальшого її приєднання до російської православної церкви». В інструкції пропонувалося організувати православну єпархію у місті Львові, надавши їй глави титул єпископа Львівського і Тернопільського.

Реалізація плану знищення УГКЦ потребувала союзників всередині самої Церкви. Треба було знайти авторитетних священників та єпископів, які б заявили про добровільне повернення в лоно Церкви-матері, якою вважала себе РПЦ.

У квітні 1945-го під гільйотину НКВС потрапила майже вся вища ієрархія УГКЦ. Після ув'язнення митрополита Йосифа Сліпого, усіх єпископів та частини духовенства московські спецслужби взяли за пряму ліквідацію опальної Церкви. Для цього було створено ініціативну групу з числа завербованих священників, яка мала наvertати особливо впертих до співпраці з новим режимом. Незважаючи на офіційні протести греко-католиків, влада вирішила провести «возз'єднання» УГКЦ з РПЦ в річницю 350-ліття Берестейської унії. Для цього було підібрано день, коли православні батюшки читають анафему всім розкольникам. У березні 1946-го колишні священники-уніати мали проклясти гетьмана Івана Мазепу.

Станом на березень 1946-го УГКЦ мала 4488 церков і каплиць, 203 монастирі, богословську академію, 5 духовних семінарій,

близько 3000 священників, 1610 монахів та монахинь, 540 богословів, 35 видавництв. Все це рішенням псевдособору підлягало ліквідації. Єдиною проблемою в підготовці великодержавного фарсу стала нестача єпископів. Але НКВС за місяць до Собору «порішало» і цю проблему. Представники «ініціативної групи» здійснили чин приєднання до РПЦ, а два неодружені священники, отці Михайло Мельник та Антоній Пельвецький, стали єпископами РПЦ.

Напередодні Собору львівська газета «Вільна Україна» опублікувала звинувачення прокуратури ув'язненим греко-католицьким єпископам. Це стало попередженням для духовенства, яке поки що лишалося на волі. Собор тривав від 8 до 10 березня 1946 року під пильним наглядом НКВС, який організував «надзвичайні заходи безпеки». Частина духовенства «соколи Сталіна» транспортували до Львова навіть не повідомляючи, куди їх везуть.

Олег Турій, віце-ректор Українського католицького університету: *Їх хапали, не дозволяли брати речей, садили у вантажівку чи на поїзд, привозили до Львова,*

супроводжували до готелю і тільки там вони дізнавалися, що вони мають брати участь у Соборі. І зрештою їм нічого іншого не залишається як підіймати руку, коли це треба буде робити. Спеціально було запрошено телевізійників, документалістів, які знімали відразу ж документальний фільм і сам цей ефект присутності і фіксування всього на плівку, він також, я думаю, був додатковим чинником залякування. Якщо подивитися цей фільм, якщо подивитися на обличчя цих людей, вони є переляканими, вони піднімають руку і дивляться по сторонах, тобто враження дуже гнітюче від цього всього.

На Львівський собор зігнали 214 священників, деканів, представників клиру трьох греко-католицьких єпархій та 19 мирян, котрі майже одногослоно проголосували за всі його постанови. 22% греко-католицького духовенства, за даними того ж таки собору, так і не згодилися перейти у РПЦ. Насправді їх було значно більше. Згодом частина з них влилась у структуру підпільної УГКЦ.

3 програми «5 Каналу» – «Машина часу»

Українці в Німеччині

ЗАПОВНЮЄМО «НЕЗНАНУ ІСТОРІЮ» У ЄВРОПІ

Новини з Франкфурта-на-Майні

У неділю, 18 листопада, українська спільнота в Італії вшанувала 85-ті роковини Голодомору. Поминальні заходи у катедральному соборі Неаполя очолив Блаженніший Святослав, Глава і Отець УГКЦ.

З цієї нагоди кардинал Гуальтьєро Бассетті, Президент Єпископської Конференції Італії, написав листа до української спільноти, а в храмах Італії в цей день молилися за жертви Голодомору. В листі, зокрема, зазначалось: «...Спомин є одним із способів бути поруч: я знаю, я розумію твоє страждання, тому молюся з тобою і за тебе. Це той лейтмотив, який єднає нас з євреями, вірменами, з народом рохінджа». Франкфурт приєднався до спільної молитви Італії і почав її 15 листопада о 17.00. З громадської ініціативи та за підтримки Генерального консульства України на чолі

з Генеральним консулом пані Аллою Польовою, громад УГКЦ та УПЦ КП в катедральному соборі св. Варфоломея відбулась екуменічна молитва за жертви Голодомору 1932–1933 років.

На початку пані док. Вікторія фон Розен прочитала листа Архієпископа Рівненського і Острозького, виконувача обов'язків Екзарха Європи. Отці Роман Лірка та Петро Боканов відслужили панахиду за мільйонами невинно замучених голодом. У спільній молитві поєдналися: о. док. Йоханес цу Ельц – міський декан римо-католицької церкви, док. Урсула Шен – міський продекан евангелістської церкви, архимандрит грецької православної церкви м. Франкфурта-на-Майні – о. Грегоріос Соровакос, парох церкви «Євангельський Альянс» Андреас Ханнеманн. Крім українського

сумного поминального співу, присутні почули грецькі тропарі за померлими, які виконав Міхаїл Калаїціс.

«Потрібно заповнити "незнання історії", і події минулого повинні стати наукою для всіх народів», – пише кардинал Гуальтьєро Бассетті в своєму листі. Думаю, що саме це і було зроблено. І не тільки... Збір, який зроблено у цей день, призначено на допомогу для Городнянського психоневрологічного інтернату в Чернігівській області.

ПОВЕРНЕННЯ ДО ЮНАЦТВА

Коли пишуть востаннє диктанти в школі в Україні? Іспит з української мови є обов'язковим і його проводять у формі диктанту. Юнакам і дівчатам виповнюється тоді по 15 років. Стало традицією проводити радіодиктант щорічно до Дня української писемності.

Голодомор. Процес конфіскації худоби і майна у «куркуля» П. Ємця у Гришинському р-ні Донецької області

В цьому заході беруть участь не тільки ті, хто проживає на території України, але й за її межами. З ініціативи о. Романа Лірки в неділю 18 листопада парафіяни долучилися до участі в святі українства. Охочих зібралось небагато. Мабуть, більшість не відважились, адже писали останній диктант рідною мовою декілька десятків років тому. Зміст дик-

танту був цікавим (ніс багато інформації про українську пісню). Не легко було розставити розділові знаки. Проте, учасники отримали колосальне задоволення від участі, хоч кожен, звичайно, зробив «декілька» помилок. Але суть не в тім... Головне – переконались, що українська мова їх єднає з рідним народом через радіодиктант.

Микола Пруський, ФФМ

ВЕРТЕП В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ

Вертеп – це молитовне прославлення Бога через театральне дійство та комічне відображення побутового життя. Це одна з найкращих оздоб Різдва, наша традиція, яку ми зберігаємо вже понад чотири століття.

Вертеп (печера) – старовинний український мандрівний театр маріонеток. Мав форму скрині, схожої на будиночок, що має два, а іноді три поверхи, які трактувалися як «підземелля», «небо» і «земля». Виготовлений із дерева або картону, відкритий з боку глядача будиночок мав різний розмір (до двох метрів заввишки і одного метра завширшки). У дні скрині і в полиці, що розділяла поверхи, робилися прорізи – доріжки для руху ляльок. Поверхні полиць обклеювали хутром або тканиною.

На другому поверсі показували різдвяну драму релігійного змісту; на першому – прив'язану до неї сатирично-побутову інтермедію. Зазвичай на верхньому поверсі вертепу знаходилася нерухома фігура діви Марії з немовлям, а на нижньому – трон царя Ірода. Вертепні ляльки рухалися за допомогою прикріплених до них низу дротів. Вертепник, який стояв позаду скрині, водив ляльку по прорізах у підлозі, спостерігаючи за дією у спеціальні віконечка. Ляльок у вертепах могло бути до 40. Незважаючи на видиму простоту, вирізьблені з дерева ляльки

Одним із символів Різдва є вертеп. Це – старожитня традиція. У Музеї театрального, музичного та кіномистецтва у Києві наявні експонати XVIII і XIX століть. За радянських часів влада всіляко намагалася заборонити його, але оскільки вертеп, можна сказати, в українців «у крові», то коли тиск послабшав, усе відродилося. На виставці у Брамі Заборовського є скриньки з ляльками другої половини минулого століття.

«У 1930-х роках вертепну традицію хотіли повністю знищити. Вертепні вистави забороняли з формулюванням, що вони занадто примітивні й віджили своє, – розповідає Ірина Зубченко, співробітниця музею. – Спочатку вертепники хотіли якось врятувати цю традицію. У нас в експозиції є Куп'янський вертеп другої половини XIX ст. Його прикрашає восьмикутна Вифлеємська зірка. За радянських часів, щоб не опинитись під заборонаю, цю зірку зробили п'ятикутною. Власник вертепу Гаврило Панасенко згадував, що коли вертеп ставили на площі, де збиралося багато людей, і хтось учиняв грабж, то шукали не злодія – всі претензії були до вертепника, котрий зібрав таку велику аудиторію. Інколи ляльок вилучали, у тексти вносили купюри, у 1930-х роках це дійство взагалі заборонили. Іноді вертепні вистави робили потайки. Із часом, коли радянський режим пом'якшився, традиція відновилася. Коли Україна здобула незалежність, Різдвавний вертеп відродився остаточно».

були справжнім витвором національного прикладного мистецтва. Різьбярі створювали образи, звертаючи до народних уявлень про героя (Запорожець), міфологічних персонажів (Смерть, Чорт), обрядових тварин. Крім того, частина вертепних ляльок мали певну механізацію: Смерть замахувалася косою, Козак танцював, присідаючи,

у царя Ірода голова злітала з плечей. Персонажів біблійної частини вистави одягали у канонічне вбрання, решту героїв – відповідно до соціального положення і національних ознак. Проте зовнішній вигляд ляльок змінювався під впливом часу і завжди залежав від матеріалів та фантазії власника.

Вертепну виставу щедро

наповнювали музичним супроводом. У першій частині дії звучали народні колядки і канти. Друга частина була насичена народною музикою.

Сюжет верхнього поверху вертепу був традиційним (незмінним): цар Ірод дізнається від волхвів, що народився Христос, претендент на його престол. Бажаючи позбутися суперника, він кличе воїна і наказує йому перебити всіх вифлеємських дітей віком до 2 років. Воїн виконує наказ. За цей злочин смерть відрубав Іродові голову, а чорти тягнуть його в пекло.

Сюжети нижнього поверху були щоразу різними. Проте повсякчас мали однакову мету – зображення реалій життя того часу. Тому обов'язковими героями були: дід, баба, коза, смерть, циган, циганка, жид, жидівка, шляхтич, шляхтянка, москаль, козак. Індивідуалізація образів досягалася зовнішністю ляльки, її одягом і особливо мовою. Відповідно, кожен з героїв займався традиційною для нього справою: дід і баба зображують сімейні стосунки, цигани обдурюють, жиди обманом заробляють гроші, шляхтичі розважаються, козак і москаль сваряться і б'ються, смерть приходиться у будь-який час і до будь-якого. Персонажі інтермедій змагалися в дотехах, співали, танцювали тощо. Це створювало повчальне і веселе динамічне видовище, типізоване за законами поезики народної творчості.

Спочатку творцями й виконавцями вертепних драм були бурсаки та «мандрівні дяки», згодом – мандрівні групи артистів. На відміну від Західної Європи, де вертеп довгий час функціонував у лоні Церкви, у східнослов'янських наро-

дів від самого початку він мав тісний зв'язок із народною театральньо-видовищною культурою.

Розвиток української науки й культури XVI-XVII ст. відбувався в досить складних і суперечливих умовах. Територія України була розділена між Річчю Посполитою, Угорщиною і Туреччиною. В умовах національного, соціального та релігійного протистояння, культура українців зазнавала постійних утисків. Вертеп є символом цілісності світобудови українців.

Сценарії вертепу записували, запам'ятовували селяни і передавали з покоління в покоління, а так як вони були засновані на реальних історіях з побуту українців, за допомогою вертепу ми отримали безцінну інформацію про життя наших пращурів.

У періоди переслідування українські діячі звертались до мистецтва вертепу для збереження традицій та поширення української мови. За допомогою вертепу українські письменники, в найбільш несприятливих для нашої культури умовах, порушували важливі проблеми національної ідентичності, боротьби за збереження мови, літератури, народу, держави.

Отже, можемо ствердити, що вертеп – це дійство, яке вносить радість, мир і спокій у кожен оселю. Різдво Ісуса Христа є найвеличнішим святом українського народу і взагалі усього християнського світу. Це звістка про народження Того, Хто дарував нам нове життя, звільнив від гріхів. Це велике таїнство боговлочення. Христос, прийшовши у світ, відкрив нам шлях до Неба.

**Людмила Тищенко,
«Файні новини»;
Дучак Р., Дрогобицька
духовна семінарія**

Думи мої...

місцевими колаборантами, розповідаючи про «громадянську війну на Донбасі» та «самовизначення народу Криму». 25 листопада 2018 року РФ вчинила відкритий акт агресії проти України, який вже не приховує.

Український народ може дати лише одну відповідь на цей напад – мужньо протистояти ворогу, ставши на захист рідного краю, на захист своєї державності та свободи. Адже

понад триста років ми жили в рабстві, будучи підкорені імперією – і на власному досвіді пізнали всю гіркоту неволі. Якраз у ці дні ми вшановуємо 85-ті роковини Голодомору-геноциду 1932–33 рр., головною передумовою до якого була саме втрата українським народом власної державності та поневолення нашого краю кремлівським агресором. Роблячи висновки з минулого ми повинні бути далекоглядними і розуміти: від нашої готовності дати рішучу відсіч завойовнику залежить майбутнє для кожного куточка України, майбутнє наступних поколінь, майбутнє всього українського народу. [...]

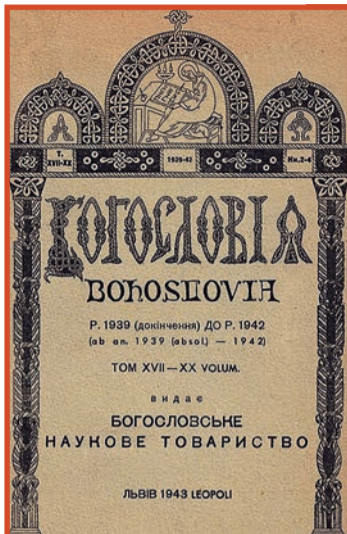
Знову звертаю свій голос до братовбивць, нових каїнів, які називаючи наш народ своїм

братом, прийшли в наш дім, щоб проливати кров і поневолювати: отямтеся і припиніть чинити зло! Сховайте меч свій і поверніться до свого дому. [...]

Закликаю політиків відкласти суперечки та згуртуватися. Адже якщо ворог зруйнує нашу державність – про які посади дбатимете, де будете керувати? Закликаю до єднання все українське суспільство, бо без перемоги не буде ані справжнього миру, ані добробуту, ані щасливого майбутнього для кожного з нас.

**3 заяви Патріарха Філарета
після нападу росіян на українські судна
на Чорному морі.
Подано за «5 Каналом»**

МОВА ГАЛИЦЬКОГО ДУХОВЕНСТВА АЖ ДО 1848 РОКУ (ч. 4)

Два вище згадані мужі є першими піонерами будження національної свідомості при допомозі рідної мови, занедбані інтелігенцією. Вони приготують виступлення Руської Трійці і відродження 1848 р.

Та на жаль вони, майже одиниці визнавачі рідної народної мови, стрічають противників своєї ідеї в першу чергу серед вищого духовенства. Воно відносилося з нехиттю до мови кріпаків і не могло визнавати її гідною стати літературною. Духовенство послуговувалося в кореспонденції, в проповідях і в товаристві польською мовою або німецькою. Церковно-слов'янська залишилася для Богослужби та для сільської школи як мова рідна, «русська». Тому й укладали підручники до навчання тією ж мовою, незрозумілою для дитини і старших.

Однак Руська Трійця, продовжуючи ідею І. Могильницького і Лаврівського, впровадила народну мову до літератури, а для пізнання цієї мови приготують букварі І. Могильницький та Маркіян Шашкевич, а підручники до мови граматики Іван Могильницький, Йосиф Левицький і Вагилевич. Ці священники кажуть таким способом нашому духовенству дбати про піднесення культури свого народу і, коли б не заразиве москвофільство, швидко поширилася б була серед інтелігенції (а згодом і простолюття) освіта та національна свідомість і ідея народної окремішності (національної самостійності). Іншою дорогою пішла б була тоді думка єдності народу Галичини й Великої України, якої популяризація не вдалася в свій час Кулішеві. Здається, що коли б ця остання справа була найшла зрозуміння в обох частинах народу, була б скоро побудила національну свідомість і її поглибила. Без сумніву стояли цьому на перешкоді два віроісповідання та дві цілком різні державні системи, що послуговувалися подібними методами інтриг серед підданих народів, чужинців по державній національності.

Мова, якою послуговувалося духовенство в письмі і слові, перейшла дві фази розвою в часі до 1848 р. Границю між цими фазами становить виступлення Руської Трійці в 1837 р. До часу переходу Галичини під Австрію українська

мова тієї території мала багато елементів польських, московських під впливом реформи Петра В., а в письменних людей грали ролю елементи книжної писаної церковщини. Після прилучення Галичини до Австрії, українська інтелігенція послугується такою мішаниною надалі, якщо не вживає польської або німецької мов, при чому церковна течія надає їй характеру мови клясичної, аристократичної, вищої і досконалішої від мови простолюття. Письменна церковщина конечно в богослужбових книгах, катехизмах, всяких нравоучительних книжечках, а теж в календарях. Писана й друкована кирилицею, з конечности стає мовою небагатьох шкільних підручників та першої граматики І. Могильницького. Однак вже Могильницький впроваджує в цю мертву церковну мову народну мову простолюття. Народний живий елемент стається щораз більше до цієї письменної мови, а з виступленням Руської Трійці усуває зовсім церковщину.

«Русалка Дністровая» 1837 р. робить офіційно живу народну мову літературною. Та ця мова не правдива літературна, багато неподібна до мови Котляревського, Квітки чи навіть Шевченка, які теж не послуговуються чистою літературною мовою. Всі послуговуються в більшій або меншій мірі мовою своєї околиці, тобто майже діалектом. Мова Руської Трійці теж у великій мірі переповнена говірковими

елементами. Однак придніпрянські і галицькі письменники стараються зблизити свою говірку до форм загальнозрозумілої мови. Східним письменникам не було це трудно зробити, бо київський і полтавський та в частині і харківський говори, це найкращі українські говори, які стали основою літературної мови без великих основних змін. Та в нас вона була тоді дуже невироблена, залежна не тільки від впливів говіркових, але також і польської літературної мови, що мала вже певне граматичне оформлення. Кожний письменник-священик впроваджує до літературних творів багато ознак своєї говірки. М. Шашкевич, Я. Головацький, А. Любич-Могильницький, М. Устиянович репрезентують у своїх творах майже цілу Східну Галичину з її мовними локалізмами, при чому перший старається вживати якнайгарнішої літературної мови. Вони разом із священниками – авторами граматики, Й. Левицьким, І. Вагилевичем і Й. Лозинським дають теоретичні і практичні підстави галицької літературної мови і стараються зблизити її до літературної мови придніпрянців. Вони виробляють теж власний правопис, залежний від норм церковнослов'янської мови (себто граматики М. Смотрицького) та граматики придніпрянця О. Павловського з 1819 р. Хоч галицькі автори граматики далеко стоять від наукових основ галицької літератур-

ної мови, все ж таки, спираючись на наукових мовних теоріях таких учених, як німець Я. Грім і чех Добровський, дають підстави до наукового розроблення норм української літературної мови на одному всенародному діапазоні.

Та, на жаль, під впливом теорії Погодіна й Соболевського, українська літературна мова галичан не може розвиватися в скорому темпі. Те духовенство, що старалося витворити українську літературну мову, старається її зробити общерусскою, а хто з нього залишився при українській мові, тратить зв'язок з Придніпрянщиною. Зовсім відмінна культура і психічна структура галицької інтелігенції від придніпрянської вплинула на витворення окремого типу галицької літературної мови залежної дещо від структури польської мови, подібно як у Придніпрянщині – від московської.

Ото ж галицьке духовенство відіграло важну ролю у творенні літературної мови, хоч ізза своєї регіональності причинилося теж до відрізнення її від мови придніпрянців. У зберіганні прикмет галицьких говірок лежать додатні і від'ємні сторони.

Коли ж узяти під увагу культурне відродження українського народу в Галичині, безперечно великі заслуги у цьому відродженні положило саме галицьке духовенство. (кінець серії)

Др. Василь Лев.
Подано за «Богословія», т. XVII-XX, Львів 1943 р.

XVI

ВЛАДИКА БОРИС ҐУДЗЯК ПРО ЦЕРКВУ І ТОМОС ДЛЯ ПРАВОСЛАВНИХ

◀ Мозаїка біля храму Благовіщення в Назареті

► Владико, чи не має у вас відчуття, що ми є свідками і учасниками великих тектонічних зсувів у світі та в Україні, наслідків яких годі поки що досягнути?

Вл. Борис: Зміни, які відбуваються у православному світі вплинуть на життя країни, на церковне життя, і в тому числі на життя Української Греко-Католицької Церкви. Але також відбуваються

Як ставиться Українська Греко-Католицька Церква до перспективи появи єдиної помісної православної Церкви в Україні? Чи побоюється конкуренції і можливості втратити відчуття «носія українськості»? Як ставиться до закидів з Москви, що за об'єднанням православних стоять греко-католики, і що «все це є католицький проект»? Про все це у розмові Марії Щур з Радіо Свобода з єпископом УГКЦ, головою Єпархії св. Володимира Великого в Парижі, президента Українського католицького університету владикою Борисом Ґудзяком.

великі глобальні зміни. Дуже важливо, що відкрилася перспектива поєднання різних українських православних Церков. Ми, християни, покликані Богом бути разом. Перед своїми страстями Христос просив своїх апостолів триматися разом, бути єдиними. І це є

ганьбою для християнства, що ті, які проголошують любов до ближнього, не люблять взаємно, не можуть знайти згоди. Тому кожен реальний крок до поєднання – велика радість для християн.

Створення єдиної помісної Церкви, надання їй

томосу автокефалії було б великим надбанням, бо Україна – одна з найбільших країн у світі по числу практикуючих православних християн, і її Церква має право на те, щоб, згідно з православною практикою, бути самоврядною.

Продовження на 8 стор. ▼

ВЛАДИКА БОРИС ГУДЗЯК ПРО ЦЕРКВУ І ТОМОС ДЛЯ ПРАВОСЛАВНИХ

▼ Продовження. Початок на 7 стор.

Для греко-католиків важливо, що коли українські православні об'єднуються, то є надія на те, що з однією Церквою буде легше провадити богословський, духовний, екуменічний діалог.

Ми також свідомі того, що цей процес буде складний, і що до нього потрібно готувати ієрархів, клір і народ Божий. Цей процес не відбудеться без великої Божої благодаті. Це має бути Божий процес. І від усіх учасників цього процесу буде потрібно багато смирення, готовності до прощення, бо багато гострих слів звучало, багато прокльонів, анафем. Було багато взаємних образ, які болять досі, і тепер доведеться виходити з цих образ, щоб об'єднатися.

► **Вже зараз задають питання про роль греко-католиків у цьому процесі. І не виключено, що і деякі греко-католицькі священники і миряни захочуть приєднатися до процесу православно-го об'єднання. Що буде робити з цим Греко-Католицька Церква?**

Вл. Борис: Позиція Греко-Католицької Церкви є та сама, яку висловлював ще митрополит Андрей Шептицький в час визвольних змагань Першої світової війни, коли він сказав, що коли православні об'єднуються і будуть готові об'єднатися з Вселенською католицькою Церквою, я готовий відступити свій престол якомусь єпископу, який до такого об'єднання прилучається.

► **Зараз дехто говорить, що греко-католики заради об'єднання з православними готові відмовитися від вірності Папі...**

Вл. Борис: Ідеться не лише про Єпископа Риму, про одну особу, але про співпричастя з мільярдною Вселенською Католицькою Церквою, і поривати того співпричастя католики не збираються. Вони за це у ХХ столітті пролили ріки своєї крові, щоб зберегти цю єдність, бо вона є життєдайною, вона є центральним аспектом тотожності Греко-Католицької Церкви.

Є і такі гасла від російських речників, що об'єднання православних в одну

помісну Церкву – це є великий греко-католицький проект. Це є гасла гібридної війни, ці люди і тут стараються підставити ногу цьому процесу. А з іншого боку, будуть звучати такі заклики, що, мовляв, це є правдива українська Церква, і якщо ви до неї не приєднуєтесь, то ви є меншими українцями. Мене питали, чи ми не боїмося, що будуть окремі священники, або ж і цілі парафії, які захочуть під цей клич перейти до такої об'єднаної помісної православної Церкви. Я думаю, що масового руху не буде, але поодинокі випадки, мабуть, будуть. І тут, на жаль, треба попередити наших православних братів, що перші будуть рухатися ті священники, які мають дисциплінарні проблеми, які є у нас під якимось санкціями. І такий відхід був би для нашої Церкви очищенням. Є і священники чи вірні, які були травмовані цією війною, від яких захист України був пов'язаний з особистими великими жертвами, чи вони були свідками великих жертв. Вони кажуть, що у час війни потрібно робити якісь великі українські декларативні акти.

Але я спокійний, що УГКЦ служила і служить і Богові, і людям, і українському народові. І саме через її вселенську єдність з широким католицьким світом вона змогла у страшний радянський час зберегти чітку моральну позицію, і не бути Церквою-колабораціоністкою. Греко-католицькі священники мали можливість зберегти життя і свободу і перейти до православ'я і мати спокійніше життя. Але через бажання зберегти цю вселенську єдність багато з них опинилися у тюрмах і ГУЛАГах. Багато з них померли мученицькою смертю.

► **Історія і Православної і Греко-Католицької Церкви у ХХ столітті була трагічною, але через відмову співпрацювати з режимом Греко-Католицька Церква змогла зберегти свою тяглість, ту тяглість, що йшла ще від Київського хрещення. Чи вона могла б зараз передати новий об'єднаний православній Церкві щось**

із тієї спільної української традиції?

Вл. Борис: Не один речник православної Церкви звертав увагу на те, що в Греко-Католицькій Церкві збережені аспекти київського благочестя. Навіть якщо подивитися на такі зовнішні речі, у літургійному житті у православної практиці домінує синодальний обряд. Нині українські православні Церкви служать за правилами, визначеними у РПЦ. Українські елементи вбрання священників, жести – також були витіснені тими, що розвинулися в Росії. Київська традиція була посунута через імперську Церкву, а потім в радянських часах ці практики були уніфіковані, стали загальними для всіх в РПЦ, частиною якої був український православний екзархат. Вимова церковнослов'янських текстів є російською. Українська мовна практика була витіснена в релігійному служінні майже по цілій Україні, але Київська практика збереглася у Греко-Католицькій Церкві. Інше питання, що і у греко-католиків були періоди латинізації, колонізації, але протягом цілого ХХ століття у греко-католиків тривав процес переосмислення цього і повернення до джерел. Греко-католики не мають всіх відповідей, але вони багато над тим працювали, досліджували, і тепер з цих праць може скористатися і українське православ'я.

► **Першими про патріархат в Україні почали говорити у ХХ столітті саме греко-католики, і цієї мети вони ніколи не полишали. Чи не почуваються тепер греко-католики трохи скривджені главою своєї Церкви, що Папа Римський не надав його і досі, а православні, очевидно, незабаром вже його матимуть? Чи не виявився Константинопольський патріарх сміливим у цій ситуації?**

Вл. Борис: Дай Боже, щоб це все сталося. Ми не маємо такої позиції «сам не гам і другому не дам». Ми будемо тільки тішитися, що процес об'єднання, надання автокефалії, завершиться також визнанням православним патріархатом. Я думаю,

що це буде стимул для ієрархії РКЦ, і для самого Папи Римського переосмислити ті аргументи, які формували митрополити Андрей Шептицький, і Йосиф Сліпий, і Мирослав-Іван Любачівський, і Любомир Гузар, і тепер висловлює блаженніший Святослав Шевчук. Ми молимося за патріарха. Ми вважаємо, що визнання патріархату є належним. Також є важливо, щоб ми, греко-католики, розуміли, що теперішній стан майже ні в чому не обмежує нашу діяльність і розвиток. Патріархат – це не орден і не медаль, це – не прикраса чи нагорода. Патріархат є душпастирським інструментом, по-перше, а по-друге, він є ознакою певної зрілості Церкви. І до тієї зрілості ми можемо рости.

Зрозуміло, що після такого знищення УГКЦ потребувала загальносвітової солідарності, навіть у матеріальному плані. Але важливим є те, щоб ми – українські греко-католики – навчилися оплачувати свої видатки, не казали, що нам для наших студентів потрібні стипендії від Риму, нам треба від римо-католицьких фондів кошти. Так, з одного боку, це є нормально і приймати, і просити, і ми це робимо далі, і я це роблю і для своєї єпархії, і для УКУ. Але я б хотів своїх вірних закликати до того, щоб ми не лише хотіли свого патріархату, але і могли забезпечити нашого патріарха, щоб він мав засоби діяти як патріарх. А ми цього ще не робимо. Ми є поки що дотаційними у римо-католиків. Така несаможиттєвість є і в інших питаннях. Не раз бувають церковні сварки, то ми біжимо до Риму: «Розсудіть нас».

► **Хіба немає своїх інституцій?**

Вл. Борис: Є свої інституції, але чи є своя зрілість? А це і є патріархат. Бо патріархат – це не є клобук із гарними прикрасами, це – інструмент і вияв нашого душпастирського життя.

Я мушу визнати, що наша Церква пройшла величезний шлях розвитку. Я від ранньої юності виховувався у середовищі патріарха Йосифа Сліпого. Я був свідком всіх тих змагань і баталій, які розвивалися у 1970–80-х

роках, коли єпископат був поділений, коли лише 3 із 17 підтримували патріарха Йосифа. А сьогодні є єдиність, і є не 17, а 50 чи 51 єпископ. Церква зросла, вона стає глобальною, 9 єпархій у Північній Америці, 3 – у Південній, 2 – у Польщі, в Австралії, 4 єпископи у Західній Європі, і ми є об'єднані, ми – синодальні.

Для Церкви важливо мати цю синодальність, спроможність обговорювати, сперечатися, але ухвалювати спільні рішення. Щоб це не була радянська авторитарна система, а щоб це була соборність душ вірних, кліру, єпископів, свого роду демократія у Святому Дусі.

Трансформації, до яких ми покликані, вимагають багато молитви, бо людина самій це не під силу. Потрібен приклад смирення і святості єпископів, і кліру, але також і мирян, буде потрібний для тих процесів, які стоять перед нами.

► **Чи це не є якісь надзавдання?**

Вл. Борис: Глобальний світ настільки сильно секуляризується, що від Церкви є чимраз більше очікування. Церква мусить бути чистішою, святішою, яка ставить перед собою ціль об'єднати людей, які живуть у Бозі, які люблять Бога і люблять ближнього. А у нас є ще багато болю, в наших сім'ях є багато тріщин, у світі є війна, є бідність, є велика несправедливість, є корупція, і християни, з одного боку, відповідають за ці біди, а з іншого боку, відповідають за те, щоб ці біди ліквідувати, щоб зцілювався людський рід.

Бо Церкви, яка того не робить, у сучасному світі ніхто не потребує. Бо молода людина ставить ці питання: чи ця Церква мене наближує до Бога, чи вона розвиває моє духовне життя, чи вона допомагає бути повніше людиною? Якщо ні, якщо це є ще один механізм влади, контролю, чи не дай Боже, якогось пригнічення, то з такою Церквою навіть не буду сперечатися, я просто йду в іншому напрямку. І ми чимраз більше бачимо це з молодими поколіннями. **(А.Ф.)**

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потрібі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на конто: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5